

Styrets erstatningsansvar

Dette kapitlet tar for seg spørsmålet om styrets erstatningsansvar. Dette er et stadig mer aktuelt tema. Antallet styreansvarssaker for domstolene er økende, hvilket viser at styreansvaret er høyst reelt. Før man påtar seg et verv som styremedlem i et aksjeselskap, bør man derfor reflektere over hva det innebærer av ansvar, plikter m.v.

Hva er "styreansvar"?

Som styremedlem i et aksjeselskap har man en rekke oppgaver og plikter. Styret har tilsyns- og kontrollfunksjoner og flere spesifikke handlingsplikter. Styret har blant annet en plikt til å holde seg orientert om selskapets økonomi, forvalte og føre tilsyn med virksomheten i selskapet mv. Dersom disse oppgavene og pliktene ikke blir ivaretatt på en god og forsvarlig måte, kan styremedlemmet bli holdt ansvarlig for eventuelle økonomiske tap som tredjepart måtte lide. Sagt på en annen måte må styremedlemmet handle aktsomt ved utøvelsen av sitt verv.

Hvert enkelt styremedlem har et selvstendig ansvar for at styrevervet utøves på forsvarlig vis, og dersom dette ikke overholdes, risikerer vedkommende å bli holdt erstatningsrettslig ansvarlig. De nærmere regler om dette er nedfelt i aksjeloven kapittel 17.

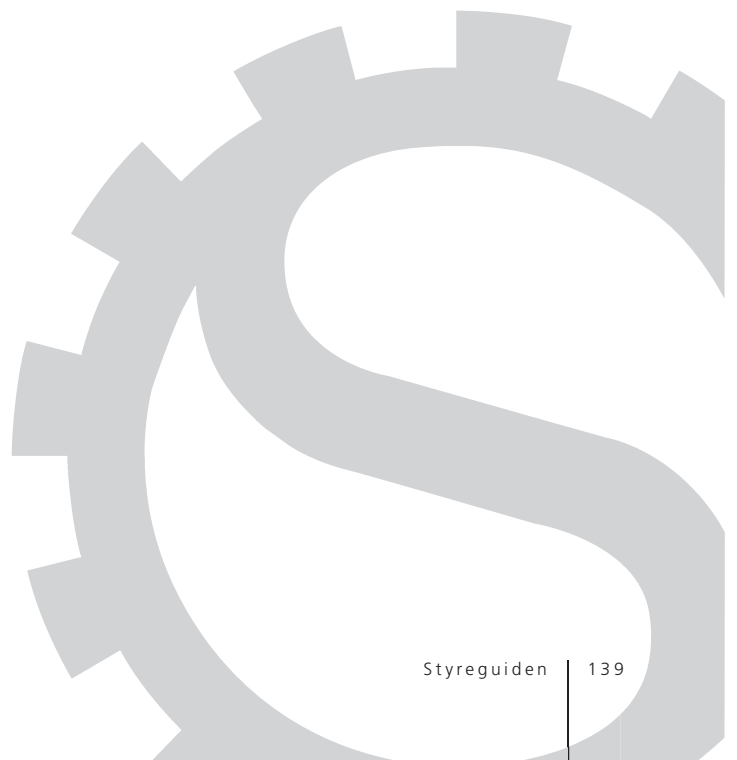
Det er dette erstatningsansvaret som vil bli behandlet i denne generelle redegjørelsen.

Hvem kan bli erstatningsansvarlig?

Aksjeloven § 17-1 lyder som følger:

«§ 17-1. Erstatningsansvar

- (1) Selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at daglig leder, styremedlem, medlem av bedriftsforsamlingen, gransker eller aksjeeier erstatter skade som de i den nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt har voldt vedkommende.
- (2) Selskapet, aksjeeier eller andre kan også kreve erstatning av den som forsettlig eller uaktsomt har medvirket til skadevolding som nevnt i første ledd. Erstatning kan kreves av medvirkeren selv om skadevolderen ikke kan holdes ansvarlig fordi han eller hun ikke har utvist forsett eller uaktsomhet.»

Det er som et utgangspunkt altså styremedlemmer, daglig leder, aksjeeiere, granskere og medlem av bedriftsforsamlingen som kan holdes erstatningsrettslig ansvarlig for skade/tap som disse i den nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt har påført den aktuelle tredjepart.

Man må være klar over at ansvaret gjelder uavhengig av størrelsen på det aktuelle aksjeselskap.

Styreansvaret er individuelt, personlig og ubegrenset

Styreansvaret er individuelt, personlig og ubegrenset. I dette ligger for det første at det i utgangspunktet ikke er aktuelt med et kollektivt ansvar for styret som sådan. Ansvaret skal vurderes konkret og individuelt for hvert enkelt styremedlem. Om ikke vedkommende styremedlem har handlet uaktsomt (eller forsettlig), er kriteriene for å holde vedkommende ansvarlig heller ikke til stede.

Dersom styremedlemmet ikke er enig i beslutninger som fattes i styret, er det derfor viktig at denne uenighet protokollføres. På denne måte vil det aktuelle styremedlem kunne begrense en potensiell interesse for å gjøre vedkommende ansvarlig om noen skulle vurdere å fremme krav relatert til en slik sak. Styremedlemmet vil da bl.a. kunne benytte styreprotokollen som dokumentasjon.

Styremedlemmets ansvar er ubegrenset, og vedkommende kan derfor risikere å miste hele sin personlige formue som konsekvens av et eventuelt erstatningsansvar. Det er altså i utgangspunktet ingen generell begrensning med hensyn til størrelsen på det økonomiske ansvar.

Dersom flere av styremedlemmene anses ansvarlige for samme skade, kan de bli holdt solidarisk ansvarlige for det aktuelle erstatningskravet. Dersom en av de ansvarlige deretter innfrir hele beløpet, vil vedkommende ha et regresskrav mot øvrige styremedlemmer for deres andel av dette.

Hvem kan fremme et erstatningskrav?

Det fremgår av aksjeloven § 17-1 at selskapet, aksjeeier eller andre kan gjøre eventuelle erstatningskrav gjeldende, såfremt vedkommende er å anse som skadelidende. Det er med andre ord i utgangspunktet ingen begrensning i hvem som kan gjøre et eventuelt erstatningsansvar gjeldende. Ordet "andre" vil bl.a. omfatte selskapets kreditorer, men er altså ikke begrenset til disse.

Nærmere om erstatningsansvaret

Reglene i aksjeloven § 17-1 er et utslag av den alminnelige erstatningsretten. Erstatningsretten, og aksjeloven § 17-1, forutsetter at tre vilkår er oppfylt for at noen skal kunne ilegges erstatningsansvar.

Ansvarsgrunnlag

For det første må det foreligge et *ansvarsgrunnlag*. Ansvarsgrunnlaget er den uaktsomme eller forsettlig handling som vedkommende styremedlem har foretatt. I uaktsomhetsvurderingen ligger både et *objektivt* og et *subjektivt* element. Det *objektive* element går ut på om vedkommende styremedlem har overtrådt en handlingsnorm, mens det *subjektive* element knytter seg til om styremedlemmet har utvist tilstrekkelig grad av skyld ved overtredelsen av den aktuelle norm.

Ved vurderingen av om de objektive kriteriene er overtrådt må man ta stilling til hva som inngår i styremedlemmets plikter.

Den erstatningsrettslige norm baseres på hva man med rimelighet kunne forvente av et alminnelig kompetent styremedlem. Styremedlemmets handling skal altså vurderes opp mot hvordan domstolen antar at andre styremedlemmer ville ha handlet i samme situasjon. Også rene unnlatteshandlinger omfattes.

Kriteriene for styrets arbeid er fastsatt i flere lover, herunder aksjeloven. Kriteriene følger også av ulovfestede prinsipper, corporate governance, m.v. Dette er *objektive* kriterier som må overholdes da det forutsettes at ethvert styremedlem har satt seg inn i disse.

De *subjektive* kriterier gjelder det enkelte styremedlems håndtering av forholdet og vil måtte baseres på en konkret vurdering og vil være mer skjønnsbasert. Vedkommende kan ha misforstått, ikke ha mottatt alle dokumenter, ha vært syk, ha vært under påvirkning av andre, osv. Manglende kjennskap til rettsregler vil normalt ikke være ansvarsbefriende. Uvitenhet om faktiske forhold kan etter omstendighetene være ansvarsbefriende, men et styremedlem vil ikke kunne fri seg fra ansvar ved å vise til at han ikke var kjent med faktiske forhold dersom han burde ha vært klar over disse.

Uaktsomhetsvurderingen i styreansvarssaker er imidlertid ikke så streng at f.eks. enhver feilvurdering medfører ansvar. Et styremedlem har naturligvis et "handlingsrom", ikke minst ved rene kommersielle beslutninger. Omfanget vil variere med omstendighetene. Det må foretas en konkret helhetsvurdering. Det er derfor svært viktig at styreprotokoller generelt

inneholder en tilstrekkelig beskrivelse av hvilke premisser som ligger til grunn for en avgjørelse i styret, styrets vurdering, styrets beslutning og begrunnelsen for denne samt eventuelle dissenser i styret.

Også forsettlig (bevisste) handlinger og unnlaterer vil være erstatningsbetingende.

Økonomisk tap

Selv om det skulle foreligge et ansvarsgrunnlag, så vil det ikke være grunnlag for erstatning dersom det ikke foreligger et *økonomisk tap* for den som ønsker å fremme et krav. Foreligger det ikke et økonomisk tap, er det heller ingenting å erstatte.

Årsakssammenheng

Endelig må det foreligge en *påregnelig årsakssammenheng* mellom den skadevoldende handling/unnlaterelse og det økonomiske tapet. Foreligger det ingen påregnelig årsakssammenheng mellom disse, vil det heller ikke være grunnlag for å kunne bli ilagt et erstatningsansvar.

Straffeansvar

Det er generelt ikke like stort fokus på et mulig straffeansvar i forbindelse med utøvelsen av et styreverv. Et slikt mulig straffeansvar fremgår av aksjeloven § 19-1 og i flere andre lover. Det følger her at medlem av styret som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i bl.a. aksjeloven (med tilhørende forskrifter) kan straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år. Også her er det et individuelt ansvar.

Etter aksjeloven § 19-2 kan et styremedlem også straffes med bøter og fengsel i inntil ett år dersom vedkommende har utvist grov uforstand under utførelsen av sitt verv for selskapet.

Styreansvarsforsikring

Det er ikke lenger uvanlig å tegne en styreansvarsforsikring. Dette er en formuesforsikring som skal begrense styremedlemmets personlige risiko ved å dekke styremedlemmets potensielle økonomiske ansvar.

Normalt må en styreansvarsforsikring tegnes for hele styret, dvs. samtlige styremedlemmer. Dokumentasjon som regnskap og årsrapporter m.v. forutsettes fremlagt.

Forsikringen dekker den sikredes personlige erstatningsansvar for formuesskade som er påført tredjepart oppad begrenset til en forsikringssum etter nærmere fastsatte vilkår. Styreansvarsforsikringer dekker økonomisk skade/tap innen avtalte ram-

mer og normalt også godkjente og rimelige utgifter til juridisk bistand som er nødvendig for å ivareta styremedlemmets rettigheter. Forsikringen dekker ikke forsettlig påført tap, straffebøter, person- og tingskade m.v.

Forsikringspremien vil være basert på konkrete forhold som virksomhetens omfang, art og økonomi.

Oppsummering

- Et styremedlem kan på vegne av virksomheten ta risiko og gjøre feil
- Bruk sunn fornuft! Overholdes dette vilkår begrenses muligheten for å kunne pådra seg styreansvar
- Skriv protokoll fra styremøtene og begrunn de vedtak som fattes på en måte som også er forståelig for andre
- Uansett er det viktig at et styremedlem setter seg inn i gjeldende retningslinjer og krav før man påtar seg styreverv
- Et styremedlem bør vurdere å fratrukke seg om vedkommende ikke føler seg komfortabel med de beslutninger som tas i styret.

Forfattere:

Erling Opdal,
Partner/Advokat med Møterett for Høyesterett
Advokatfirma Ræder DA,

Mads Sæland,
Advokatfullmektig
Advokatfirma Ræder DA.

